

REFERENCES

1. Savchenko, V. A. (2008). Mekhanizm posylennia zatsikavlenosti robotodavtsiv u pidvyshchenni profesiinoho ravnia personalu orhanizatsii. *Formuvannia rynkovoï ekonomiky: zb. nauk. pr. - The formation of a market economy: a collection of scientific papers*, Kyiv: KNEU, DU NDI STV [in Ukrainian].

Внукова Наталія Миколаївна

*доктор економічних наук, провідний науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН
України, професор кафедри банківської справ и і фінансових послуг
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця
ORCID: 0000-0002-1354-4838*

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО БІЗНЕС СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ КРИЗИ

Наукова робота присвячена визначенню основних напрямів та пошуку інструментів формування фінансового забезпечення розвитку фінансового технологічного бізнес середовища. Визначено, що економічна криза і суттєве зростання Fintech послуг у фінансах посилять пошук інноваційних форм фінансування підприємництва. Визначено можливості розвитку овердрафту щодо використання фінансових бізнес технологій. Запропоновано сформувані умови можливого ефективного функціонування ринку фінансових послуг в Україні.

Ключові слова: технологічний бізнес, овердрафт, фінансове забезпечення, криза.

Vnukova Nataliya

*Full PhD, Professor; Leading Researcher of Scientific and Research
Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development
of NALS of Ukraine, Professor of the Department of Banking and
Financial Services of Simon Kuznets Kharkiv National University
of Economics*

ORCID: 0000-0002-1354-4838

DEVELOPMENT OF FINANCIAL TECHNOLOGICAL BUSINESS ENVIRONMENT IN CONDITIONS OF CRISIS

The scientific work is devoted to the definition of the main directions and search of tools for the formation of financial support for the development of financial technological business environment. It is determined that the economic crisis and the significant growth of Fintech services in finance will increase the search for innovative forms of business financing. Possibilities of overdraft development on the use of financial business technologies are identified. It is proposed to create conditions for the possible effective functioning of the financial services market in Ukraine.

Keywords: technological business, overdraft, financial support, crisis.

Актуальність. В умовах світової економічної кризи посилюється інтерес до фінансового технологічного бізнес середовища для необхідності забезпечення спрощення доступу до фінансування підприємництва, зокрема, малому, на ринку кредитування та банківських послуг. Особливою є роль малого підприємництва у трансформаційних економіках, зокрема, при децентралізації, як це відбувається у теперішній час в Україні.

Фінансові кризи негативно вплинули на розвиток вітчизняного підприємництва внаслідок обмеженості фінансових ресурсів. Сукупний банківський кредит приватним позичальникам в декілька разів менше його співвідношення до ВВП, ніж у західних країнах.

Мета – удосконалення підходів до розвитку фінансового технологічного бізнес середовища для спрощення доступу до фінансування.

Практичне значення полягає в удосконаленні діяльності фінансових установ у сфері кредитування підприємництва.

Виклад основної частини. У сучасній фінансово-економічній літературі над даною темою працювали Бурковська А. В. [1], Вовчак О. Д. [2], Костіна Н. І. [3], та ін... У теперішній час одержали розвиток державні програми підтримки підприємництва, спрямовані на здешевлення вартості фінансування «Доступні кредити 5-7-9 %» [4].

Інформаційною базою дослідження є законодавчі і нормативно-правові акти, які регулюють діяльність у сфері підприємства, зо-

крема, малого, фінансових установ при обслуговуванні клієнтів, наукові статті та інші праці з питань кредитування розвитку підприємництва, аналітичні огляди та ресурси мережі Інтернет.

За даними глобального звіту (TheGlobalCompetitivenessReport) [5] Україна має низький рівень доступності кредитування, як одного із способів фінансування підприємництва, що потребує розробки нових інструментів управління кредитуванням. Між тим за наявності фінансових послуг Україна має трохи вищий рейтинг, отже, стратегією управління їх розвитком має стати спрощення до них доступу малого підприємництва.

В умовах децентралізації і обмеженості фінансових ресурсів саме суб'єкти підприємництва, які не потребують великих стартових інвестицій, спроможні за умов спрощення доступу до фінансування найшвидше і найефективніше вирішувати проблеми кризової економіки, розвитку територіальних громад, заохочувати піднесення конкуренції та сприяти економічному зростанню.

Створення спеціальної орієнтованої на підприємництво фінансової інфраструктури буде спрямовано на пошук дієвих інструментів сприяння державі, фінансовим установам у запровадженні нових методів фінансування підприємництва, Впровадження сучасних фінансових технологій має спростити процес укладання договорів, посилити зацікавленість у їх розповсюдженні, зміцнити облікову складову для виконання регулятивної дії НБУ щодо забезпечення фінансової стабільності банківської системи.

Згідно зі ст. 345 Господарського кодексу України кредитні відносини здійснюються на підставі кредитного договору, що укладається між кредитором і позичальником у письмовій формі. Таким чином, при кредитуванні не може бути використана жодна інша форма договору, окрім письмової, інакше договір буде визнано нікчемним. Між тим, сучасні інформаційні технології передбачають у перспективі відмову від письмового договору, перехід у електронну форму з використанням цифрового підпису та інших цифрових реквізитів.

У сучасній фінансовій практиці застосовуються різні методи кредитування. Наприклад, суть овердрафтного кредитування представлено у статті 1069 Цивільного кодексу України, але замість поняття

«овердрафт» використовується термін «кредитування рахунку» [6]. Таким чином, це свідчить про вільне трактування цієї спеціальної фінансової послуги, що має як свої переваги, так і недоліки щодо посилення попиту на цю послугу і покращення доступу до неї.

У вітчизняному підприємстві бажано враховувати закордонний досвід використання овердрафту, який є позитивним., він переважає щодо інших видів кредитування. Маючи високий рівень фінансової технологічності, сучасна банківська система використовує різні види овердрафтів при фінансуванні поточних потреб як юридичних, так і фізичних осіб. Серед основних видів овердрафту для підприємств: стандартний, авансом, під інкасацію, технічний та ін. [7].

На теперішній час використання фінансових технологій і автоматизація багатьох стадій у процесі видачі кредитів дала можливість банкам активізувати свою співпрацю з фізичними особами щодо овердрафтного кредитування, а система карткових електронних платежів зробила овердрафт вигідним інструментом для споживачів фінансових послуг.

Кожна європейська країна має свої особливості управління фінансовими послугами овердрафтного кредитування. Їх використання залежить від економічного циклу, на якому знаходиться країна: обсяги кредитування суттєво збільшуються в процесі економічного зростання, тому що платоспроможність клієнтів банків збільшується. Кредити у формі овердрафту на теперішній час є найбільш поширеною формою короткострокового кредитування майже у всіх європейських країнах, що має розглядатися як позитивний досвід для України.

Переваги овердрафту відносно позики залежить від умов, на яких відбувається кредитування підприємства.. Деякі банки надають відстрочку сплати процентів до 60 днів, що підвищує привабливість і доступність кредитування.

Визначення можливості розвитку овердрафту щодо використання фінансових бізнес технологій подано у табл. 1 (складено та доповнено автором на основі [8, 9]).

Як видно з табл.1, овердрафт є поновлюваною кредитною лінією. Ще однією важливою ознакою є процентна політика щодо овер-

драфту. Відсоток за користування цим кредитом відмінно від інших показників більш суттєво змінюється, тому саме вартість кредитування впливає на вибір клієнтом банку.

Порівняння відсоткових ставок країн ЄС [10] та середньозважених в Україні [4] свідчить про значно вищі ставки в Україні, але йде тенденція до зменшення розриву, крім того, подальше зниження облікової ставки НБУ сприятиме більшій доступності і привабливості даного виду кредитування для підприємництва. Найбільш привабливими країнами щодо рівня ставок по овердрафту є Нідерланди, Італія і Німеччина.

Таблиця 1

Оцінка переваги овердрафту відносно можливості застосування фінансових бізнес технологій

Ознака	Овердрафт	Властивість переваги овердрафту щодо використання фінансових технологій
Термін кредитування	Короткострокове кредитування	Короткостроковість
Відкриття кредитної лінії	Ініціюється банком при поданні позичальником платіжного доручення на суму, що перевищує залишок коштів на рахунку	Ініціювання фінансовою установою, яка є власником фінансових технологій
Спосіб отримання	Видається шляхом перенесення дебетового сальдо на поточному рахунку на кінець операційного дня на дебет позикового рахунку	Розрахунки є частиною самої фінансової технології, а не необхідність запровадження окремої дії
Погашення	Відбувається шляхом списання надходжень на поточний рахунок у безспірному порядку	Фінансова установа використовує фінансову технологію автоматично

Ознака	Овердрафт	Властивість переваги овердрафту щодо використання фінансових технологій
Забезпечення	У більшості випадків видається без забезпечення	Немає потреби застосування додаткових оціночних функцій співробітників банку
Визначення суми кредиту	Визначається у відсотках від середньомісячних кредитових оборотів по рахунку позичальника	Автоматичність розрахунків лімітів без оціночних процедур
Можливість багаторазового використання	Оновлення кредитної лінії з моменту погашення боргу.	Оновлення кредитних процесів відбуватиметься автоматично

Одними з найбільш доступних банків в Україні, що витримують середній рівень процентних ставок і надають овердрафтний кредит клієнтам з пільговим періодом, під час якого не сплачуються відсотки, є Приватбанк, Credit Agricole, Альфа-Банк та ін.. Погашення заборгованості на безпроцентній основі відбувається до 25 числа місяця (включно), наступного за тим, у якому взято кредит.

До переваг використання овердрафту та його рівня фінансової технології можна віднести швидкість проведення платежів та те, що при даному виді кредитування не обов'язковою є перевірка цільового використання.

При розробці засобів фінансування розвитку підприємництва враховувались переваги і недоліки кожного засобу з метою пошуку оптимального рішення. Між тим можуть використовуватися поєднані фінансові технології, які бажано сполучити з інструментами державної підтримки цифрового та фінансового розвитку, з програмами державного регулювання доступності фінансових ресурсів, представлених у Білих книгах НБУ.

Висновки. Економічна криза і суттєве зростання Fintech послуг у фінансах посилять пошук інноваційних форм фінансування

підприємництва. НБУ внаслідок трансформації регулювання ринку фінансових послуг має сформулювати умови можливого ефективного функціонування даного ринку в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурковська А. В., Куракова Е. В. Овердрафт як вид кредитування сільськогосподарських підприємств. *Економічний форум*. 2015. № 1. С. 52–58.
2. Вовчак О. Д., Алілуйко М. С. Систематизація та удосконалення класифікації ресурсної бази банків. *Технологический аудит и резервы производства*. 2015. № 1(7). С. 57–60.
3. Костіна Н. І., Сучок Н. І. Комерційні банки: моделювання діяльності та прогноз : монографія. Ірпінь : НУДПС України, 2010. 223 с.
4. Уряд разом із НБУ та банками доопрацьовують державну програму «Доступні кредити 5-7-9%». *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/04/9/659191/>
5. The Global Competitiveness Report. URL: <http://www3.weforum.org>
6. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
7. Нагребельна В. І. Теорія та практика визначення ліміту кредитування у формі овердрафт. URL: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2010/Economics/66890.doc.htm.
8. Внукова Н. М. Розвиток ринків фінансових послуг в умовах європейської інтеграції : монографія / наук. ред. Н. М. Внукова. Харків : ТО Ексклюзив, 2014. 218 с.
9. Основные преимущества использования овердрафта. URL: <https://privatbank.ua/ru/business/srednemu-i-krupnomu-biznesu/overdraft>.
10. Revolving loans and overdrafts. Monetary and financial statistics of the European Central Bank. URL: https://www.ecb.europa.eu/stats/money/interest/interest/html/interest_rates_A2Z1.A.A.2250.N.en.html.

REFERENCES

1. Burkovska, A. V., Kurakova, E. V. (2015). Overdraft yak vyd kredyтуvannia silskohospodarskykh pidpriemstv. *Ekonomichnyi forum - Economic forum*, 1, 52–58 [in Ukrainian].
2. Vovchak, O. D., Aliluiko, M. S. (2015). Systematyzatsiia ta udoskonalennia klasyfikatsii resursnoi bazy bankiv. *Tekhnolohycheskyi audyt y rezervi proyzvodstva – Technological audit and production reserves*, 1(7), 57–60 [in Ukrainian].

3. Kostina, N. I., Suchok, N. I. (2010). Komertsiiini banky: modeliuvannia diialnosti ta prohnnoz. Irpin : NUDPS Ukrainy [in Ukrainian].
4. Uriad razom iz NBU ta bankamy doopratsovuiut derzhavnu prohramu «Dostupni kredyty 5-7-9%». Ekonomichna pravda. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/04/9/659191/> [in Ukrainian].
5. The Global Competitiveness Report. URL: <http://www3.weforum.org> [in English].
6. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy : Kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 435-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15> [in Ukrainian].
7. Nahrebelna V. I. Teoriia ta praktyka vyznachennia limitu kredytuuvannia u formi overdraft. URL: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2010/Economics/66890.doc.htm. [in Ukrainian].
8. Vnukova, N. M. (2014). Rozvytok rynkiv finansovykh posluh v umovakh yevropeiskoi intehratsii. N. M. Vnukova (Ed.). Kh. : TO Ekskliuzyv [in Ukrainian].
9. Osnovnyye preimushchestva ispolzovaniya overdrafta. URL: <https://privatbank.ua/ru/business/srednemu-i-krupnomu-biznesu/overdraft> [in Russian].
10. Revolving loans and overdrafts. Monetary and financial statistics of the European Central Bank. URL: https://www.ecb.europa.eu/stats/money/interest/interest/html/interest_rates_A2Z1.A.A.2250.N.en.html [in English].

Гомон Марина Володимирівна
молодший науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку
НАПрН України
ORCID: 0000-0002-1075-408X

ОЦІНКА РЕАЛІЗАЦІЇ ПІЛЬГОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Наукова робота присвячена дослідженню проблем державного регулювання інноваційної діяльності підприємств за допомогою впровадження податкових пільг. Автором було запропоновано показники доцільності, результативності та ефективності застосування податкових пільг для оцінки реалізації пільгового оподаткування інноваційної діяльності.